

ת"פ 26568/02/10 - מדינת ישראל נגד אנוור סלימאן

בית משפט השלום בנצרת

10 ינואר 2016

ת"פ 26568-02-10 מדינת ישראל נ' סלימאן

בפני: כב' השופטת - לילי יונג-גפר, סגנית הנשיא
המאשימה מדינת ישראל
נגד הנאשם
אנוור סלימאן

החלטה

המבקש שהיה הנאשם בת.פ. 26568-02-10 מבקש לחייב את אוצר המדינה בהוצאות עבור ייצוג משפטי, אובדן שכר ועגמת נפש בגין זיכוי על פי סעי' 80(א) לחוק העונשין התשל"ז-1977.

החלטה זו ניתנת, בהסכמת ב"כ הצדדים, על יסוד טיעוניהם בכתב.

הרקע העובדתי:

1. נגד המבקש הוגש כתב אישום בתיק הנ"ל בעבירות של ניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף בנסיבות מחמירות ושימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות.

2. מכתב האישום עולה כי ביום 21.9.06 נהגה אשת הנאשם ברכב מיצובישי בבעלות הנאשם, ללא פוליסת ביטוח חובה בת תוקף, והיתה מעורבת בתאונת דרכים קטלנית בה נהרג ילד כבן חמש (להלן: "המנוח").

ביום 28.1.07 הוגשה מטעם משפחת המנוח תביעה לפיצויים, בין השאר נגד המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ (להלן: "הפול"). מחשש כי העדר ביטוח עלול לשלול את הכיסוי ביטוחי, החליט הנאשם לרמות את הפול באמצעות הצגת פוליסת ביטוח חובה הנושאת חותמת בנק מזויפת על אישור תשלום דמי הפוליסה למועד הרלבנטי לתאונה, על אף שבפועל לא שילם הנאשם מעולם את דמי הביטוח.

(יצוין כי נוסח כתב האישום לוקה בענין זה, שכן מדובר בו רק בהחלטה שגמלה בלב הנאשם ולא במעשה שעשה, אך הטענה לא הועלתה, ומכל מקום בראיות שהובאו ובסיכומי הצדדים יש כדי לרפא פגם זה, וברור כי כוונת כתב האישום - שהיתה ברורה גם לסניגור - היא כי הנאשם אכן הוציא לפועל את החלטתו זו).

3. הנאשם כפר בעובדות כתב האישום. הוא לא חלק על כך שהוא בעל הרכב, כי אשתו שנהגה ברכב אכן היתה מעורבת בתאונה הקשה, כי הוגשה תביעת פיצויים על ידי משפחת המנוח, בין השאר, נגד הפול, שבה

הנאשם נתבע כצד ג', וכי תעודת הביטוח נמסרה לעורך דינו על מנת שתשמשו בהליכים במסגרת אותה תביעה, לשם הוכחת הכיסוי הביטוחי.

טענתו היתה, כי פעל כחוק, שילם את דמי הביטוח, לא זייף דבר, והחותמת על גבי התעודה היא אמיתית.

בסופו של דבר, ולאחר שמיעת ראיות, זוכה הנאשם ביום 29.2.16 מן העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, לאחר שמצאתי כי אין בראיות שהובאו באמצעות עדי המאשימה כדי לבסס את אשמת המבקש מעבר לספק סביר.

4. הכרעת הדין מבוססת על שלוש קביעות מרכזיות. האחת - כי לא ניתן להגיע למסקנה שהחותמת על תעודת הביטוח היא מזוייפת, בין היתר בשל העובדה כי אין אחידות בין החותמות המקוריות שנתפסו בבנק, וכן לאור העובדה כי החותמת הספציפית לא נמצאה. השניה - כי אף שאין תיעוד במסמכי הבנק על ביצוע התשלום עבור פוליסת הביטוח, אין בכך כדי לשלול את האפשרות שהתשלום בוצע.

והשלישית - כי גרסת הנאשם בדבר נסיבות ביצוע התשלום לא הופרכה, ואף נתמכה בעדותם של העדים עתאמלה וג'ובראן, בעוד גרסת התביעה מעוררת ספק בעיקר באשר למורכבותה ושלביה של התכנית שהיה על הנאשם לבצע על מנת לעמוד בה.

לבסוף נכתבו בהכרעת הדין הדברים הבאים:

"יתכן שאילו נתבקשתי להכריע על יסוד מאזן הסתברויות הייתי משיבה על כך בחיוב. ואולם, לצורך מידת ההוכחה הדרושה במשפט פלילי, דהיינו: מעבר לספק סביר, סבורני כי לא ניתן להסתפק בכך, ולא אוכל לומר כי נסתלק מלבי כליל הספק שמא אכן נפל הנאשם קרבן לטעות בתום לב (שלא לומר מעשה זדון), שבשלה אין התיעוד מופיע."

טענות המבקש:

5. המבקש טוען כי משפחתו נורמטיבית ועצם הגשת כתב האישום גרמה לאנשים בסביבתו לתהות האם הוא ואשתו רמאים ועוסקים בזיופים, ושמם הטוב נפגע בשל כך על אף שלבסוף זוכו.

6. עוד נטען על ידו כי "טורטר", כלשונו, בחקירות ארוכות במיוחד וכי חש שהוא תחת איום ועלול להישאר מאחורי סורג ובריאח לזמן ניכר בשל מעשים שלא היה עולה על דעתו לבצע. לדבריו, חירותו נפגעה בעת שעבר מחקירה לחקירה ונכח באינספור ישיבות דיונים והוכחות עד לזיכויו.

עקב כך, במשך 6 שנים, סבל מאי מנוחה, דאגות ובזבוז זמן וכסף לייצוג משפטי, הוצאות נלוות והיעדרות מתמשכת מעבודתו. כן טען כי פרנסתו נפגעה באופן דרסטי הן בשל התמשכות הדיונים והן בשל חששם של אנשים להתעסק אתו בעודו מוגדר על ידי המאשימה כרמאי וזייפן.

7. לטענתו, בהגשת כתב האישום ללא בסיס ראיתי ממשי גרמה לו התביעה לפגיעה בחירותו, בעיסוקו, בפרטיותו, בבריאותו הנפשית ובמצבו הכלכלי. כן טען כי מאדם חייכן שהשמים הם הגבול עבורו הפך לאדם

מדוכא, ללא שאיפות ותחושה שהוא בזוי ונחשב עברין בעיני כולם.

8. המבקש ממשיך וטוען כי לו בדקה המאשימה את היטב את ראיותיה היתה מגלה כי אין בהן די להגשת כתב אישום, ובהקשר זה מצטט ומפנה הוא לפסיקה בהקשר לחלופה בסעיף 80 לפיה לא היה יסוד לאשמה, ומצטט ממנה אך מבלי להתייחס ספציפית לנסיבות תיק זה.

9. באשר לחלופה השניה ולפיה בשל נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי טוען המבקש לחילופין כי מדובר בעילה המותירה לבית המשפט שיקול דעת נרחב ושוב מפנה ומצטט מן הפסיקה. בהקשר לחלופה זו טוען הוא כי כי נגרם לו עיות דין בשל התמשכות ההליכים וחולשת ראיות התביעה שלא הביאה אותה לחזרה מאישום קודם לניהול ההליך.

10. עוד הוא טוען כי הוא שיתף פעולה לכל אורך הדרך ופעל בתום לב בעומדו על חפותו, וכי החקירה היה לקויה ורוויה מחדלים שתובלו בדעה קדומה ומגובשת של החוקר לגבי המבקש ואופיו. עוד הוא מפנה להכרעת הדין וטוען כי שלושת עדי המאשימה לא שכנעו את בית המשפט מעבר לכל ספק סביר כי יש להרשיעו, וכי בית המשפט לא מצא כל אינדיקציה לחוסר אמינות מצד המבקש וגרסתו נמצאה איתנה ולא נסתרה.

הוא מפנה ומצטט מהכרעת הדין, וטוען לחילופין, כי אין בזיכוי מחמת הספק כדי להוות חסם לזכאותו להוצאות ופיצויים מלאים מכח סעיף 80.

11. בהמשך טוען הוא כי נסיבות נוספות המצדיקות את פיצוי הינן: עברו הפלילי הנקי, בריאותו הנפשית והגופנית שנפגעה כתוצאה מהתמשכות ההליכים והפגיעה בשמו הטוב שהשליך על כבוד משפחתו ושמה הטוב. כן הוא טוען כי על המאשימה מוטלת החובה לפצותו בגין מכלול נזקיו מכח אחריותה על פי דין ובשל הפרת חובות חקוקות בהגשת כתב אישום ללא בסיס ראיתי, ומכח עקרון של החזרת המצב לקדמותו ומפרשנות סעיף 80 לחוק העונשין לאור הוראות חוק היסוד כבוד האדם וחירותו וחוק יסוד: חופש העיסוק.

12. בסיום מפרט המבקש את גובה הנזק שנגרם לו ותובע פיצוי בסך ₪ 89,000 בגין הוצאות משפט, אובדן שכר ועוגמת נפש.

טענות המשיבה:

13. המשיבה בתשובתה מבקשת לדחות את הבקשה, הן משום שלשיטתה היה יסוד להאשמת המבקש, והן בהעדר נסיבות המצדיקות חיובה בהוצאותיו.

14. בטיעוניה היא מפנה למסגרת הנורמטיבית ולמבחנים שנקבעו בפסיקה ומיישמת אותם על המקרה הפרטי. לטענתה, הבקשה הוגשה כמעט 4 שנים לאחר מועד מתן הכרעת הדין וטענותיו של המבקש בדבר פגיעה בשם אשתו ובשמו הטוב לא הוכחו מעבר לפגיעה הטבועה בעצם ניהול הליך פלילי כנגד כל אדם.
15. באשר לטענתו בדבר "טרטור", חקירות ממושכות ועינוי דין משיבה המאשימה כי טענות אלה אינן מתיישבות עם המציאות, שעה שהמבקש לא נעצר ולא עוכב, נחקר פעם אחת במשטרה במשך כשעתיים ולאחר מכן פעם אחת בבית המשפט, משפטו החל ביום 4.5.10 וכעבור פחות משנתיים ניתנה הכרעת הדין בעניינו לאחר שמיעת ראיות. לטענתה אין המדובר בפרק זמן ארוך באופן קיצוני.
16. ביחס לטענותיו של המבקש לגוף החוקר שהתייחס אליו כאל עבריין ללא כל סיב ראייתי ממשי, מפנה המשיבה לדברי כב' השופטת חיות בע"א 3580/06 עזבון המנוח חגי יוסף נ' מ", מהם למדה היא כי חכמה שבדיעבד אין בה כדי לקבוע כי טעויות שנעשו במהלך החקירה או החלטה שהתקבלה יש בהם משום התרשלות או הפרת חובת זהירות, ויש לבחון את התנהלות הגוף החוקר על פי הנתונים שהיו בפניו או היו יכולים להיות בפניו בזמן אמת.
17. באשר לעילה של "לא היה יסוד לאשמה" טוענת המשיבה כי חומר הראיות שעמד לנגד עיניה בעת גיבוש ההחלטה להגיש כתב אישום היה מוביל כל תובע סביר למסקנה כי אכן יש די ראיות על מנת להעמיד לדין, ועצם הגשת כתב האישום אינה כרוכה בהתנהלות העולה כדי רשלנות או זדון.
18. באשר לעילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" טוענת המשיבה כי הנסיבות הקשורות להליכי המשפט אינן חריגות. האירוע התרחש ביום 21.9.2006 ובשנת 2007 הוגשה תביעת משפחת המנוח לפיצויים. חברת הפול שכרה חוקר פרטי ובעקבות ממצאיו הועבר החומר למפלג הונאה. לאחר חקירה התיק התקבל בפרקליטות בדצמבר 2009 וכעבור 3 חודשים הוגש כתב אישום. גם שמיעת ההליך עצמו נעשתה לטענתה ביעילות ותוך פחות משנתיים נסתיים ההליך.
19. עוד טוענת היא כי טיב זיכויו של המבקש - מחמת הספק - גם הוא על פי פרשת דבש שיקול שאינו פועל לטובת המבקש.
20. לבסוף, מציינת המשיבה כי גם נסיבותיו האישיות של המבקש אינן מצדיקות מתן הפיצוי. לדבריה, הנסיבות האישיות כפי שפורטו בבקשתו לא נתמכו בראיות ביחס לפגיעות שחוזה עקב התיק, להוצאות הכספיות אליהן נקלע ולפגיעה בתעסוקה. יתרה מכך ובניגוד לטענת המבקש לחובתו הרשעות קודמות שהאחרונה בהן היא משנת 2001 ובגינה ריצה 18 חודשי מאסר ומכאן שגם הטענה לפגיעה בשמו הטוב לא הוכחה.

דין

21. סע' 80(א) לחוק העונשין התשל"ז - 1977 (להלן: "סעיף 80(א)"); קובע:

"(א) משפט שנפתח שלא כדרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות על אוצר המדינה לשלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעי' 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ה - 1982 בסכום שיורה לבית המשפט: במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור".

הסעיף כולל תנאי סף לזכאותו של נאשם להוצאות הגנה ופיצוי על מעצר והוא - זיכיון, או ביטול כתב אישום נגדו לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב - 1982, וכן שתי חלופות שבהתקיימן רשאי בית המשפט לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו בגין האשמה ממנה זוכה:

האחת - אם לא היה יסוד האשמה, והשניה - נסיבות אחרות המצדיקות פסיקת הפיצויים.

אין חולק כי הנאשם עומד במקרה שבפנינו בתנאי הסף שכן זוכה מן ההאשמה שבה הואשם. עם זאת, מדובר בתנאי סף בלבד, שאין בו כשלעצמו כדי להבטיח פסיקה אוטומטית של פיצויים והוצאות, ועל המבקש להראות כי נתקיימו אחת משתי החלופות הנ"ל.

16. עוד אומר כבר עתה כי סעיף 80 קובע מפורשות שהתשלום הוא עבור "הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו" של הנאשם שזוכה. מכאן שאין הסעיף מסמך את בית המשפט לפסוק פיצוי בגין עגמת נפש, אובדן שכר, נזק או ייסורים ואלו ישמשו רק לשם הקביעה האם יש הצדקה להחזיר לו את הוצאות הגנתו או לפצותו על מעצרו או מאסרו.

בענייננו, כאמור המבקש כלל לא נעצר ועל כן, התשלום היחידי שניתן להעניק לו על סמך סעיף 80 הינו על בגין הוצאות הגנתו.

"לא היה יסוד להאשמה"

17. בע"פ 1524/93 בנימין מיכאלשווילי נ' מדינת ישראל מח (2) 650, דן בית המשפט העליון, מפי כב' השופט בך באמות המידה לצורך הקביעה כי לא היה יסוד להאשמה, ואומר בעמוד 654:

"מתי ובאילו נסיבות ניתן לפסוק "שלא היה יסוד להאשמה"?

נאמר מיד, שאין מקום לקביעה שמצב כזה מתעורר כל אימת שנאשם יוצא זכאי בדינו. על בית המשפט לבדוק את שיקול-דעתה של התביעה עובר להגשת כתב האישום נגד אותו נאשם, ורק אם ימצא שמלכתחילה לא היה מקום להעמיד את הנאשם לדין, או מפני שהעובדות הנטענות אינן מהוות עבירה מבחינה משפטית, או מפני שהיה ברור מראש שחומר הראיות שבידי התביעה לא יספיק להשגת הרשעה בפלילים, יהיה מקום לפסוק הוצאות ופיצוי לנאשם על-פי סעיף 80(א) הנ"ל".

18. עמדה זו אושרה מאוחר יותר, בע"פ 4466/98 ראמי דבש נ' מדינת ישראל נו (3) 73 (להלן: "פסק הדין דבש"), וכך אומר בית המשפט העליון מפי כב' השופט חשין בעמוד 88-89:

"עד שנגיע לכלל מסקנה כי לא היה יסוד להאשמה, אין די בכך שניזכר כי נאשם זוכה במשפטו. זיכוי של נאשם הוא תנאי מוקדם והכרחי אך אין הוא תנאי מספיק. שומה עליו על בית-המשפט להוסיף ולבדוק את תשתית הראיות שהייתה עובר להגשת כתב-האישום לבית-המשפט, שרק כך יוכל להגיע לכלל מסקנה אם היה ואם לא היה יסוד להאשמתו של פלוני בדין פלילי. כך, למשל, ניתן לומר כי לא היה יסוד להאשמה במקום שהמעשה אינו עולה כלל כדי היותו עבירה, או במקום - והוא השכיח - שאין תשתית ראיות ראויה".

תוך סקירת הפסיקה בסוגיה זו, רואה כב' השופט חשין במבחן סבירות שיקוליה של התביעה את המבחן העיקרי לשם בחינת שאלה זו, וכך אומר הוא בעמ' 89 לפסק הדין:

"במקום שהתביעה נהגה בסבירות ובזהירות ראויה, כראוי לתביעה, לא נאמר כי לא היה יסוד להאשמה גם אם בערבו של יום יצא נאשם זכאי בדינו. במקום זה נאמר - בכפיפות לעילה השנייה - כי הנזק והצער ינוחו על מקומם, ובלשון השאלה ממקום אחר נאמר: THE LOSS LIES WHERE IT FALLS. ואילו אם התביעה נהגה שלא בסבירות ושלא בזהירות ראויה, תישא המדינה בהוצאותיו של הנאשם ותיאלץ לפצותו על מעצרו ועל מאסרו".

19. המשך פסק הדין מבהיר כב' השופט חשין את דעתו באשר לגדר המקרים שיכנסו תחת הגדרת העדר יסוד סביר, ואומר בעמ' 106:

"נאמר אך זאת, שהמושג "לא היה יסוד" פורש עצמו לא אך על מקרים קיצוניים שבהם לא היה כל יסוד להאשמה, אלא גם על סוגי מקרים בהם יסוד ההאשמה הוא יסוד רעוע".

20. המבחן לקביעת סבירות שיקול דעתה של התביעה הינו מבחן אובייקטיבי, ונקודת הזמן בה נבחן שיקול הדעת הוא ערב הגשתו של כתב האישום.

בע"פ 11024/02 ראלב מנצור נגד מדינת ישראל, (להלן: "פס"ד ראלב מנצור") פד"י נח(1), 436 קובעת כב' השופטת חיות בעמ' 445:

"ההלכה הפסוקה קובעת כי המבחן שעל-פיו יקבע בית-המשפט, בדיעבד, כי לא היה יסוד להאשמה הוא מבחן אובייקטיבי. על בית-המשפט להציב עצמו בצומת הדרכים שבו ניצבה התביעה ערב הגשת כתב-האישום ולבחון אם באותה נקודת זמן ובהינתן התשתית הראייתית שהייתה בפניה באותה עת, ההחלטה להעמיד לדין הייתה סבירה, קרי אם היה בחומר החקירה שנאסף כדי להעלות אצל תובע סביר ציפייה כי בידיו ראיות לכאורה לביסוס ההרשעה".

ור' גם דברי כב' השופט א.לוי בע"פ 2366/03 עסאף עסאף נגד מדינת ישראל (לא פורסם) (להלן: "פס"ד עסאף"), ולפיהם:

"במסגרת תנאי זה, על בית המשפט לבחון את תשתית הראיות שהייתה מונחת בפני התביעה ערב הגשת כתב האישום, ולשאול אם יש בתשתית זו כדי להצדיק את הגשתו של כתב האישום. על שאלה זו נשיב בחיוב מקום שיש בראיות כדי ליצור אצל תובע סביר ציפייה להרשעה. ודוק: המבחן לקיומו של יסוד לאשמה הוא אובייקטיבי".

21. הרחבה נוספת של גישה זו מוצאים אנו בפסק דין של כב' השופט ריבלין בע"פ 303/02 דרויש חמדאן נגד מדינת ישראל, תק-על 1063(1)2003, הסבור כי יש לבחון לגבי השלב שטרם הגשת כתב האישום לא רק את הראיות שהיו בידי התביעה, אלא גם את אלו שהיו אמורות להיות בידיה אלמלא התרשלה, ובלשונו:

"לדעתי, אין להסתפק בבחינת הראיות שהיו אז בפועל בידי התביעה. לצורך מתן מענה לשאלה האם היה יסוד לאשמה, יש להוסיף ולבחון גם את הראיות בכוח, לאמור - את הראיות שהיו צריכות להיות, באופן סביר בידי התביעה. לשון אחרת: עילת הזכאות שעניינה העדר כל יסוד לאשמה, עשויה לקום גם במקרים בהם על פי הראיות שהיו בידי התביעה, עובר להגשת כתב האישום, היה יסוד לאשמה, אלא שהתשתית הראייתית באותה עת היתה חסרה, וזאת - בשל התרשלות המדינה, אלמלא התרשלה, היתה המדינה מודעת, מבעוד מועד, לכך שאין יסוד לאשמה".

ר' גם את ע"פ 6621/01 רוברט בדליאן נגד מדינת ישראל, (להלן: "פס"ד בדליאן") פד"י נו (5), 870, בעמ' 879.

22. סיכום הסוגיה כולה מצוי בדברי כב' השופט מלצר בע"פ 5097/10 בוגנים נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 15.1.2013):

"המבחן הנדרש לקיומה של העילה הראשונה שמכוחה ניתן 'להפעיל' את סעיף 80 לחוק העונשין (דהיינו שמי שזוכה - לא היה יסוד לאשמתו), הוא מבחן 'התובע הסביר' ו'הסיכוי הסביר להרשעה'. בהתאם לאמת מידה זו יש לבחון באופן אובייקטיבי האם לנוכח התשתית הראייתית שהיתה מונחת בפני התביעה, היה תובע סביר וזהיר מגיע למסקנה שיש מקום להגשת כתב אישום... הנה כי כן, על מנת להיכנס לקטגוריה של העילה הראשונה המצדיקה פיצוי והחזר הוצאות, יש צורך להוכיח כי כתב האישום הוגש מבלי שהיה לו בסיס כלשהו, או שהיסוד להאשמה היה רעוע ביותר... מדובר איפוא בסיטואציות חריגות של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה ביותר, או אי סבירות מהותית ובולטת... מטבע הדברים התממשות עילה זו צפויה להיות נדירה..."

23. יישום מבחני הפסיקה על מקרנו אנו מביאני למסקנה כי נוכח הראיות שנפרשו בפני, ועל אף החלטתי לזכות את הנאשם מחמת הספק, התשתית הראייתית שהיתה בידי התביעה בעת ההחלטה על הגשת כתב האישום לא היתה רעועה, ואף תובע סביר וזהיר עשוי היה להגיע למסקנה שיש מקום להגשת כתב האישום.

התביעה הניחה באופן סביר כי ההבדלים בין החותמת על פוליסת הביטוח לבין חותמות הבנק המקוריות ישכנעו את בית המשפט כי מדובר בחותמת מזויפת. כן סברה כי העובדה שאין תיעוד במסמכי הבנק על ביצוע התשלום, ועמדת מנהלי הבנק כי לא יתכן שהיתה טעות ברישום או שנסיבות התשלום היו כפי שתיאר הנאשם, תתקבל על ידי בית המשפט ועל כן יקבע כי התשלום לא בוצע ומכאן שהנאשם הוא המקור לזיוף ולניסיון לקבלת דבר במרמה. כאמור, אף אני קבעתי בהכרעת הדין כי החלטתי נשענית על ספק שמא אכן נפל הנאשם קרבן לטעות ואילו נדרשתי להכריע על יסוד מאזן הסתברויות יתכן שהייתי פוסקת אחרת.

מסקנתי היא, איפוא, כי אין לומר שכתב האישום הוגש ללא יסוד, וממילא אין הנאשם זכאי לפיצוי והוצאות מטעם זה.

"נסיבות אחרות המצדיקות זאת"

24. יסוד זה של סעיף 80 לחוק הוא ערטיילאי יותר, רחב יותר ונתון לפרשנות ושיקול דעת רחב של בית המשפט. בבואו להחליט בשאלה זו מתבסס בית המשפט על הנסיבות המיוחדות של כל מקרה ומקרה, ובהן - טיבו של הזיכוי (מוחלט, טכני, מחמת הספק), והנסיבות שהובילו אליו כמו גם נסיבותיו האישיות של הנאשם. ראו בהקשר זה דברי כב' השופט עמית בע"פ 1442/12 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.2.2013):

"ענייננו מתמקד אפוא בחלופה השניה של 'נסיבות אחרות המצדיקות זאת', שהיא כרקמה הפתוחה שבית המשפט רשאי ליצוק לה תוכן ממקרה למקרה תוך הפעלת שיקולים פרטניים של צדק וחמלה ושיקולים כלליים של מדיניות משפטית. למרות עמימותה של חלופה זו, הפסיקה נתנה בה סימנים, ובעניין דבש נקבעו שלוש קטגוריות של נסיבות להכוונת שיקול הדעת של בית המשפט: הליכי המשפט עצמם; אופי וטיב הזיכוי; נסיבות אישיות של הנאשם החיצוניות למשפט. לצד קטגוריות אלו התפתחו בפסיקה מבחני-משנה, כגון התנהגות המשטרה והתביעה (באופן זדוני או רשלני); התנהגות הנאשם בחקירתו או במהלך משפט (כגון נאשם ששיקר או שמר על זכות השתיקה); סוג העבירה והעונש לו הנאשם היה צפוי אלמלא זיכוי".

טיב הזיכוי

25. בענייננו נכתב מפורשות בהכרעת הדין כי הנאשם מזוכה מחמת הספק, וזאת כיוון שנותר ספק בלבי ועל כן לא הוכח בפני, במידת ההוכחה הנדרשת במשפט פלילי, כי הנאשם זייף את החותמת, וממילא כי עשה שימוש במסמך מזויף או ניסה לקבל דבר במרמה.

כאמור, סברתי כי מאזן ההסתברויות נוטה אל עבר האמור בכתב האישום ולא אל עבר גירסת הנאשם, והזיכוי מבוסס, איפוא, לא על ממצאים ולפיהם הנאשם לא עשה את המיוחס לו, אלא על ספק שנותר בלבי אם אכן עשה כן.

26. מכאן שבתוך "קשת הזיכויים", אין הזיכוי נשוא תיק זה ניצב בצד המוחלט של הקשת, אלא דווקא בצידו השני, וככזה, יש בו כדי להטות את הכף לכיוון דחיית הבקשה יותר מאשר לקבלתה.

הליכי המשפט בכללם

27. הן המבקש והן המשיבה מפרטים את השתלשלות העניינים בתיק. כעולה מטיעוני המשיבה החקירה נפתחה לכל המוקדם בשנת 2007 והתיק הגיע לפרקליטות בדצמבר 2009.

המבקש לא הרים את הנטל הרובץ על כתפיו ולא הגיש כל ראיה שתוכיח כי "טורטר" ונחקר ארוכות כפי שטען, ואילו המשיבה טענה כי הוא כלל לא נעצר ואף לא עוכב, ונחקר במשטרה חקירה אחת ויחידה למשך שעותיים, ולאחר מכן חקירה נוספת יחידה בבית המשפט.

28. זאת ועוד כתב האישום הוגש כאמור ביום 14.12.09 וההקראה הראשונה בתיק התקיימה ביום 4.5.2010. לאחר מכן נעשה ניסיון להביא את התיק לידי סיומו במסגרת הליך גישור אך זה לא צלח והתיק הובא בפני לשמיעת ראיות.

הליך ההוכחות בתיק החל ביום 10.1.11, נשמעו 5 ישיבות וביום 29.2.12 זוכה המשיב בהכרעת דין מנומקת.

אכן מדובר בפרק זמן לא קצר, ואולם בהתחשב באפשרויות העומדות בפני בית המשפט מבחינת עומס הדיונים, אין פרק זמן זה מהווה חריג אל מול פרק הזמן שבו נשמעים תיקים אחרים דומים, והוא משקף מאמץ סביר להשלמת ההליכים בתוך פרק הזמן הקצר ביותר האפשרי.

29. אין ספק כי כל הליך פלילי מהווה נטל ומגבלה על נאשם, לא כל שכן כשזה מזוכה לבסוף. עם זאת, כשאין כל אינדיקציה לקיום הליך החקירה או המשפט בצורה לא תקינה או לא הוגנת, או להתמשכות ההליכים באופן חריג הרי שאין בעצם קיום ההליך הפלילי על אורכו ואופיו משום הצדקה למתן פיצוי והחזר הוצאות, אף אם מדובר בנאשם שזוכה בסופו של ההליך.

נסיבותיו האישיות של הנאשם

30. בע"פ 1986/11 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.3.2013) קבע כב' השופט דנציגר את הדברים הבאים:

"תוצר לוואי של כל הליך פלילי הוא עוגמת נפש לנאשם ופגיעה בשמו הטוב ... לא כל נאשם שזוכה בדין זכאי לפיצוי בגין פגיעה בשמו הטוב שכן אם זה היה המבחן כל נאשם שזוכה במשפטו היה זכאי באופן תיאורטי לפיצוי. יש להקפיד כי פסיקת פיצוי לפי סעיף 80 לחוק העונשין תתאפשר במקרים מתאימים בלבד.."

31. המבקש טען לפגיעה בשמו הטוב, בפרנסתו ובנפשו אך גם כאן ללא מצאתי לטענות אלו כל גיבוי ראיתי, ולא התרשמתי כי מדובר בנסיבות חריגות או חמורות מגדר הרגיל.

נדמה כי בכך בלבד יש כדי לומר כי מדובר בפגיעה שהיא תוצר לוואי של כל הליך פלילי ולא מעבר לכך.

32. יתרה מכך המבקש טען (בעלמא, יש לומר, וללא כל שמץ ראייה), כי שמו הטוב נפגע כתוצאה מעצם הגשת כתב האישום, וכי אנשים חששו לפנות אליו ואל אשתו מחשש כי מדובר ברמאים וזייפנים, ובהקשר זה ציין את עברו הנקי.

בכך לאו דק פורתא. מסתבר כי לחובתו 5 הרשעות קודמות החל משנת 1994 ועד לשנת 2001 בעבירות רכוש, אלימות, העסקת והלנת תושב זר, וסמים. בגין האחרונה אף ריצה תקופת מאסר משמעותית. על אף שהעבירות בהן הורשע התיישנו, הרי שלא נמחקו, והטענה ולפיה בפנינו אדם נטול כל עבר פלילי בהקשר של שמו הטוב היא, איפוא, טענה בעייתית, בלשון המעטה.

שמו הטוב של הנאשם, ככל שהיה, נפגע והוכתם שנים קודם לכן, ולא ניתן לקבוע כי היה בהליך זה כדי להסב לו פגיעה שהיא מעבר לזו המתבקשת מעצם הגשת כתב אישום וניהול הליך פלילי כנגד אדם, במיוחד כאשר בסופו של דבר זוכה.

לאור כל האמור לעיל, ובהעדר כל נימוק אחר, סבורני כי לא נתקיימו במקרה זה נסיבות המצדיקות תשלום פיצויים או הוצאות למבקש, ואני דוחה את הבקשה.

ניתנה היום, כ"ט טבת תשע"ו, 10 ינואר 2016, בהעדר הצדדים.

המזכירות תשלח ההחלטה לב"כ הצדדים.

הוקלד על ידי